

چو مرغ شب، خواندی و رفتی

ترانه‌های محمد ابراهیم جعفری

مجموعه شعر و موسیقی

www.ketab.ir

چومرغ شب خواندی و رفتی . ترانه های محمدابراهیم جعفری
چاپ و صحافی پردیس دانش . چاپ نخست ۱۳۹۵ . شمارگان ۵۰۰ . قیمت ۱۰۰۰۰۰ ریال
شابک: ۱-۸۶-۸۷۶۵-۹۶۴-۹۷۸ ، نشر مشکی ، تهران ۷۷۵۳۵۱۳۸

www.meshkipublication.com
info@meshkipublication.com

همه ی حقوق برای ناشر محفوظ است
تکثیر یا تولید همه و یا بخشی از آن به هر صورت (انتشار الکترونیکی ، چاپ ، فتوکپی ، تصویر ، صوت)
بدون اجازه ی کتبی ناشر ممنوع است.

www.ketab.ir

سرشناسه: جعفری ، محمدابراهیم ، ۱۳۱۹
عنوان و نام پدیدآور: چومرغ شب ، خواندی و رفتی : مجموعه شعر و موسیقی و ...
ترانه های محمدابراهیم جعفری .

مشخصات نشر: تهران: مشکی ، ۱۳۹۴ .

مشخصات ظاهری: ۶۰ ص. ۱۴/۵۱ × ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال: ۱-۸۶-۸۷۶۵-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فایا

موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۴

موضوع: ترانه های ایرانی - قرن ۱۴

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۴ ج ۷۱۳۳ ع/۷۱۳۳ PIR۸۳۳۹

رده بندی دیویی: ۱/۶۲۱ فا

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۲۶۹۲۶

گفتند چند خطی درباره چند و چون ترانه‌های بنویس، با جرأتی که از
 سوق می‌تراوید، مداد سیاه پُر رنگم را روی کاغذ سپید گذاشتم... از
 خاطر گشت، راستی ترانه چیست؟ و آیا با تصنیف تفاوت دارد؟ به
 سرعت به سراغ فرهنگ فارسی زنده‌یاد محمد معین جلد اول رفتم:
 صفحه ۱۶۱. چنین نوشته بود: (ترانه: ۱. جوان خوش صورت، صاحب
 جمال / ۲. تصنیفی / سه گوشه داشته باشد هریک به طرزی / ۳. دو
 بیتی / ۴. سرودنامه / پس من از سالهای دور، از دوره دبیرستان
 بدون این که بدانم ترانه می‌شود ام و بی‌خبر بوده‌ام.

پرستوها به طاق آسموند
 افق‌ها سایه روشن گرم خوندند
 نمی‌دونی که مرغان خیالت
 به طاق سینه‌ام با درد چوندند

و یا:

دوتا کفتر سفید و زعفرونی
 نشستن در کنار سایه بونی
 سفیده ناله سوسیل شفق کرد
 سه گن افتومره مثلی جوونی

این دو کبوتر سال‌ها بعد در ترانه خواب بهار بی‌آن که بخواهم آمدند و در
 این ترانه جا خوش کردند.

ترانه‌های من ابتدا با تاثیر از ملودی‌ها و موسیقی محلی و فولکلوریک نواحی مختلف ایران شکل گرفت و حاصل سالها سفر، جست‌وجو و تجربه خواننده آنهاست. برخی از آهنگ‌ها حامل داستان یا شعرو ترانه‌ای بودند که نسل به نسل خوانده و شنیده می‌شد و امروز هم چنان با تغییراتی به حیات خود ادامه می‌دهند، ولی بعضی از این آهنگ‌ها حامل هیچ داستان یا ترانه‌ای نبوده‌اند و در مراسم خاصی از آنها استفاده می‌شده بدن کلام. به طور مثال ترانه‌ی «رقص شمشیر» یا «جوانای قلعه پیر» بر روی آهنگی نشست که جوانان در زمان‌های دور تمرین شمشیربازی می‌کردند و امروز با قطعه‌ای چوب گرداگرد هم حرکاتی موزون انجام می‌دهند. ستار این جوان‌ها و ترانه‌ای که بر زندگی آنها سروده شد تحت تاثیر موسیقی محلی، که در ذهن من شکل می‌گرفت به کلام تبدیل شد کلامی فارسی ولی چون حامل تصاویر محلی هستند ترانه‌ای محلی به نظر می‌رسند.

جوانای قلعه پیر
همه روزها به نخجیر
شبا در پای آتیش
همه‌اش در رقص شمشیر.....

یا ترانه گل کوهی که داستان و ترانه حامل آن تحت تاثیر ملودی آن قطعه خلق شده:

خدا یا چشمه‌ها شد سنگ در سنگ
چراغ لاله‌ها بی نور و بی رنگ
شکسته حنجرم فریاد... فریاد...
که دشمن خیمه زد فرسنگ فرسنگ

تعدادی از ترانه‌ها هم تحت تاثیر آهنگ‌هایی سروده شده که قبلا کلام

داشته‌اند ولی من بر اساس احساس و حال و هوای خودم که متأثر از آن موسیقی بوده ترانه‌ای کاملاً متفاوت سروده‌ام مانند ترانه: گل باران....

چو مرغ شب خواندی و رفتی

دلم را لرزاندی و رفتی

تو اشک سرد زمستان را

چو باران افشاندی و رفتی

و یا ترانه «خان جان» که تحت تأثیر داستان «خان جان» سروده شد که پهلوانی است بسیار قوی که حامی ضعیفان است، فضایی که در این ترانه خلط شده - اثر از داستان «خان جان» است:

همه ببرهای سیه صید کمندت

پناه آهوا سایه بلندت

شب و ابر سیاه کوه‌های سی

ستاره بارد از ستم سمنندیت

برخی از ترانه‌هایم بسیار آزاد شکل گرفته و حال و هوای کاملاً متفاوتی دارند.

در این ترانه‌ها ابتدا ترانه خلق شده و پس از آن سیفی با آن همراه و یا برای آن تنظیم شده، در این ترانه‌ها حضور خواننده هنگام خلق ترانه در شکل‌گیری نهایی و تلفیق آن با موسیقی بسیار موثر بوده است:

ترانه گل‌های خیالی:

تو دریایی و من ماهی تنها

چه دوره .. دوره این ساحل ز دریا ...

و یا ترانه دارم امیدی:

دارم امیدی.... در آسمانت دیده‌ام ابر سپیدی
ای ابر دلکش... ای اسب سرکش.... دستی به یالت.... می‌نشیند تک
سواری...

به یاد دارم روزی به دیدار زنده‌یاد اخوان ثالث رفتم تا ترانه‌های تازه‌ام را
بشنود.. شنیدن صدای مهربان و لحن شاعرانه‌اش به من امید و جانی
تازه داد، آن روز با خود عهد کردم که جز «دست در دست تجسم خلاق»
هیچ ترانه‌ای نسرایم...

محمد ابراهیم جعفری / دی‌ماه ۱۳۹۴

www.ketab.ir